

# HANDIKAPPIDROTTSPOLITISKT PROGRAM

*Idrott i rörelse*

**UTDRAG FRÅN FNs STANDARDREGEL OM  
JÄMLIKHET OCH MÖJLIGHETER FÖR PERSONER MED  
FUNKTIONSHINDER, REGEL NR 11**

“Medlemsstaterna bör säkerställa att personer med funktionshinder ska ha samma möjligheter till idrott som andra.

- Idrottsföreningar bör få stöd så att de kan göra det lättare för personer med funktionshinder att idrotta.
- Idrottsanläggningar bör vara tillgängliga för alla.
- Medlemsstaterna bör underlätta för personer med funktionshinder att delta i idrottstävlingar (Handikappombudsmannens översättning: “nationellt och internationellt”).
- Personer med funktionshinder som idrottar ska ha samma möjligheter till träning som alla andra idrottare”.

**BRATISLAVA DECLARATION**

I april år 2000 gjorde en konferens med Europeiska nationella Handikappidrottsförbund följande uttalande.

“Den Paralympiska rörelsen förenar miljoner människor över hela världen, såväl personer med funktionshinder som utan. Den bidrar starkt till integration av personer med funktionshinder i samhället och ger möjligheter till självförverkligande och ett aktivt liv.

Detta ger vinst för samhället i form av minskade behov av stöd till rehabilitering och sociala insatser.

Samtidigt är skillnaden i regeringstöd till de nationella Olympiska och Paralympiska rörelserna markant till handikappidrottens nackdel. Konferensen väddar därför till de nationella regeringarna, Nationella Olympiska Kommittéer och Riksidrottsförbund att stärka stödet till de Nationella Paralympiska rörelserna så att lika rättigheter och möjligheter för alla idrottande personer uppnås.



## **HANDIKAPPIDROTTSPOLITISKT PROGRAM**

*I syfte att hjälpa beslutsfattare i regering, landsting och kommuner så att Sverige skall kunna närma sig uppfyllandet av FN:s standardregel nr 11 presenterar Svenska Handikappidrottsförbundet de områden där vi finner det mest angeläget att förbättra förutsättningarna.*

### **IDROTT FÅR INTE KOSTA MER FÖR PERSONER MED FUNKTIONSHINDER ÄN FÖR ANDRA**

Det finns knappast någon annan verksamhet som i så hög grad verkar för rehabilitering och social integrering för personer med funktionshinder som handikappidrotten. Det ger bonuseffekter för samhället i form av lägre kostnader för vård och sociala insatser. Handikappidrotten har aldrig givits lika förutsättningar som idrotten för icke funktionshindrade. Men för att det skall vara möjligt för funktionshindrade personer att välja att idrotta på den nivå som passar den enskilde så måste några grundläggande villkor vara uppfyllda. Det handlar t.ex. om tillämpningen av LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) och sekretesslagen samt om hjälpmedel för idrott, tillgängligheten till och i idrottsanläggningar, tillgängliga transporter med mera. Det är alltså i hög grad fråga om samma områden som den svenska handikapprörelsen arbetar med för att uppnå förbättringar.

### **«SAMMA MÖJLIGHETER SOM ANDRA»**

Det fattas en del i vårt svenska samhälle för att vi skall kunna säga att det råder full delaktighet och jämlikhet för personer med funktionshinder.

FN:s standardregler om jämlikhet och möjligheter för personer med funktionshinder säger bland annat att medlemsstaterna bör säkerställa att personer med funktionshinder har samma möjligheter för idrott som andra. Det räcker med att jämföra förutsättningarna för handikappidrottens föreningar och aktiva med andra i kommunerna för att konstatera att så inte är fallet. Jämför man det stöd som våra olympier får av statsmedel med motsvarande stöd till paralympierna finner man att skillnaden är anmärkningsvärd.



Genom SUH (Svenskt Utvecklingscentrum för Handikappidrott) finns nu en drivkraft för att koordinera, stimulera och till att bedriva handikappidrottsforskning. SUH:s funktion förutsätter dock att det skapas ekonomiska förutsättningar att bedriva handikappidrottsforskning.

## HANDIKAPPIDROTTSFORSKNING

Handikappidrott är fortfarande ett mycket underforskat område trots de stora värden resultaten av sådan forskning kan ha för utveckling av rehabilitering och habilitering av personer med funktionshinder. Utökad forskning kommer också att bidra till utveckling av hjälpmedel och redskap.

### KAN BLI TILL GAGN FÖR ALLA MED FUNKTIONSHINDER

Handikappidrottsforskning kan få stor betydelse för hela grupper av funktionshindrade. Nya rön som sådan forskning leder till kommer såsom nämns ovan att kunna användas inom såväl rehabilitering och habilitering som inom idrott och fritid för personer med funktionshinder.

För att den mycket viktiga forskningen inom handikappidrott skall utvecklas i Sverige och bidra till nämnda – för individen och samhället – positiva effekter krävs att forskningsområdet prioriteras och att resurser tillförs.

### BLYGSAM INVESTERING GER STORA SAMHÄLLSVINSTER

En ökad satsning i Sverige på handikappidrottsforskning kommer att bidra till ökad funktionalitet, självständighet och hälsa för personer med funktionshinder. Det kommer därmed också att leda till stora samhällsekonomiska vinster mot en i jämförelse mycket blygsam investering.



## **IDROTTE N I SKOLAN**

Alla elever har rätt till undervisning i Idrott och Hälsa. Undervisningen skall anpassas till samtliga elever. Elever med funktionshinder skall erbjudas lika goda villkor för att aktivt kunna delta i undervisningen som alla övriga.

### **SVÅRIGHETER ATT DELTA LEDER TILL OHÄLSA**

Elever med funktionshinder kan ofta inte ta del på lika villkor som andra i idrottsundervisningen. Ofta kan de inte ens delta i undervisningen. Detta medför lätt en negativ upplevelse av fysisk aktivitet, som kan resultera i en passiv livsstil med bl.a. ohälsa som följd.

### **VIKTIGT FÖR HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE**

Om personer med funktionshinder – utifrån sina förutsättningar – kan delta i all idrottsundervisning tillsammans med sina kamrater får de det viktiga stöd för både social och fysisk utveckling som idrottsämnet är och skall vara. Om de kan delta i lekar och spel och uppleva allt positivt idrotten kan innebära får de sannolikt en positiv upplevelse av fysisk aktivitet. Det kommer då att bidra till en aktiv och hälsosam livsföring som leder till hälsa och välbefinnande samt ökad självständighet och livskvalitet.

En sådan utveckling inom skolan kommer med stöd av en välutvecklad idrottsrörelse också att vara ett effektivt redskap för rehabilitering och habilitering samt generera stora samhällsekonomiska vinster.

### **BEHOV AV UTBILDNING**

För att denna gynnsamma utveckling skall kunna erhållas krävs att dagens grundskole- och idrottslärare erbjuds och genomgår fortbildning i handikappidrott/anpassad fysisk aktivitet. Detta stöd är nödvändigt för att de skall ha förutsättningar att bedriva idrottsundervisning för alla.

En nödvändig utveckling är också att landets idrottslärarutbildning utvecklas så att alla blivande idrottslärare får tillräckliga kunskaper och färdigheter i att undervisa såväl elever med som utan funktionshinder.



Detta ger belägg för att personer med funktionshinder bör ges idrott på recept.

### «IDROTT PÅ RECEPT»

Handikappidrottens inneboende rehabiliterande effekter tas inte tillvara. Sjukvårdshuvudmännen bör därför instruera rehabiliteringspersonal att använda den organiserade handikappidrotten som ett tilltalande alternativ för patienter i lämpliga skeden av rehabiliteringen.

Enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) kan den enskilde begära att en individuell plan med beslutade och planerade insatser upprättas. Vidare är landstingen, enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL), skyldiga att upprätta individuella planer över planerade och beslutade insatser inom habilitering och rehabilitering.

### UTNYTTJA BEPRÖVADE ERFARENHETER FRÅN HANDIKAPPIDROTTEN

Enligt HSL 18a § är det så att "när det finns flera behandlingsalternativ som står i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet skall kommunen ge den som omfattas av sådan hälso- och sjukvård som avses i 18 § första-tredje styckena möjlighet att välja alternativ som han eller hon föredrar". Även i HSL 3b § framgår att landstingen skall erbjuda habilitering och rehabilitering.

Svenska Handikappidrottsförbundet menar att det finns beprövad erfarenhet att idrott är ett alldeles utmärkt medel för rehabilitering och att därför personer med funktionshinder kan begära idrott som aktivitet för sin rehabilitering.



## **MILJÖER INOM- OCH UTOMHUS**

Lekplatser, badplatser, friluftsanläggningar m m måste anpassas och utrustas så att funktionshindrade i alla åldrar kan nyttja dem i full utsträckning.

Undanröjande av hinder måste åtgärdas. Trappor, svårforcerade grindar, lös sand är exempel på hur framkomligheten försvåras emellanåt.

### **IDROTTSLOKALER OCH ANLÄGGNINGAR**

Tillgänglighet och tillgång till idrotts- och motionsanläggningar måste motsvara förväntningarna och behoven hos personer med funktionshinder. Framkomlighet och konkurrens om nyttjande måste vara på lika villkor.

Utrustning i hallar och anläggningar skall vara så beskaffade att alla kategorier av funktionshindrade kan utöva verksamhet efter sina egna förutsättningar. Exempelvis saknas ofta dubbla längdskidspår, en viktig detalj för att synskadade med ledsagare skall kunna nyttja skidanläggningen.

Handikappidrottsförbundet ser det som självklart att omklädningsrum, toaletter, förvaringsutrymmen m m är anpassade och att det finns hissar och ramper där så erfordras.

I de fall där träningsutrustning fordrar en anpassad konstruktion för att användandet skall vara genomförbart, bör det ligga i kommunens intresse att åtgärda detta.

### **ÄVEN ISHALLAR SKALL VARA TILLGÄNGLIGA**

I begreppet idrottslokaler ingår även för handikappidrotten ishallar. På så gott som varenda större ort finns en eller flera ishallar.

Man måste se det som en självklarhet att funktionshindrade bereds möjlighet att få spela curling och kälkhockey samt åka skridskor. De tre uppräknade idrotterna är de som idag kräver is för att kunna bedrivas, men utvecklingen går fort, vilket betyder att ännu fler vill dela på utrymme och tid.

Kommunen måste vid all planering och schemaläggning av träning och tävlingstider beakta handikappidrottens behov.

Man måste även äläggas att inhämta handikappidrottens kunnande för granskning av planer och ritningar.



En tävlingsrullstol i friidrott kostar mellan 20–50 tkr att jämföra med ca 1 tkr för ett par spikskor. En tävlingsprotes för en idrottare med benamputation kostar ca 70–80 tkr. En sittski för en slalomåkare kostar 15–20 tkr att jämföra med en slalomutrustning som kostar ca 5–10 tkr.

## **HJÄLPMEDEL FÖR IDROTT OCH FRITID**

De flesta hjälpmedel för fritiden måste brukaren bekosta själv. Resultatet av detta blir ofta utebliven fysisk aktivitet. Det är ingen överdrift att påstå att funktionshindrade i stor utsträckning har direkt behov av att förbättra sin fysiska status för att bemästra de hjälpmedel som är nödvändiga för förflyttning. Rullstolar, kryckkäppar m m kräver krafter som inte finns av sig självt. Träning enbart för transporter av den egna kroppen är den första förutsättningen för att ha en draglig tillvaro.

Handikappidrottsförbundet har i sin organisation folk med ett gediget kunnande för att funktionshindrade skall kunna bedriva idrott med en för dem målinriktad verksamhet och på en nivå som är anpassad till individens fysiska förutsättningar.

### **FÖR KOSTSAMT**

De utrustningar som behövs är oftast kostnadskrävande. Enskilda personer eller idrottsföreningar har inte de ekonomiska förutsättningarna för anskaffning. Det är viktigt att betrakta all fritidsutrustning som utvecklingsutrustning

Hjälpmedel skall finnas tillgängliga i anläggningar av idrottskaraktär. De skall vara åtkomliga på samma sätt som övrigt material som sedvanliga gymnastik- och andra träningslokaler är utrustade med.

Träningsmaterial som anses vara ett hjälpmedel skall vara kostnadsfria för brukaren. Tills man hittat en bra finansieringsform för de hjälpmedel/tävlingsredskap som för närvarande kräver stora ekonomiska insatser, borde man utöka möjligheterna till uthyrning. På fem orter i landet finns det redan material som på detta vis görs tillgängligt för fler.

### **ALLA HJÄLPMEDEL SKALL BETRAKTAS SOM LIKVÄRDIGA**

Handikappidrottsförbundets strävan är att alla hjälpmedel skall betraktas som likvärdiga.

Många talangfulla unga idrottare med funktionshinder hindras effektivt från att få förkovra sig och satsa på sin idrott p g a att aktuella idrottsredskap är så dyra i inköp. Talangfulla handikappidrottare bör ha samma rätt som andra att kunna göra en elitsatsning.

En tanke här är att regeringen årligen avsätter speciella medel om förslagsvis 200tkr för elithjälpmedel så att behoven kan tillgodoses. Ett ansökningsförfarande bör införas och ansökningarna kan bedömas i konsultation med SHIF.

## TRANSPORTER

### ALLMÄNNA TRANSPORTMEDEL MÅSTE GÖRAS TILLGÄNGLIGA

Idag kan personer med funktionshinder i mycket begränsad utsträckning använda sig av tåg, buss, t-bana och spårvagn, som transportmedel. Utan tvekan förorsakar detta stora svårigheter att ta sig till och från fysiska aktiviteter.

Genom att göra allmänna transportmedel tillgängliga ges goda möjligheter att ta sig till och från idrottsaktiviteter när man själv önskar. Fysiska aktiviteter innebär en förbättrad hälsa, förbättrade kommunikationer minskar samhällets kostnader för färdtjänst m m.

I de delar av landet där SJ förbättrat tillgängligheten, har det skett i allt för liten omfattning. 2:a klass vagnar har endast plats för en rullstolsburen person i hela tågsättet. I stora delar av landet är inte tåg och bussar anpassade för personer med rörelsehinder.



## SEKRETESSLAGEN

Trots att sekretesslagen funnits i drygt 20 år möts representanter för handikappidrotten fortfarande av beskedet att sekretesslagen förhindrar personal inom landsting, kommuner och skolor att förmedla kontakter mellan funktionshindrade personer och handikappidrotten. Detta är enligt Svenska Handikappidrottsförbundets mening en felaktig tolkning av sekretesslagen. Enligt sekretesslagen 7 kap. 1 § får inte uppgifter lämnas ut om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men.

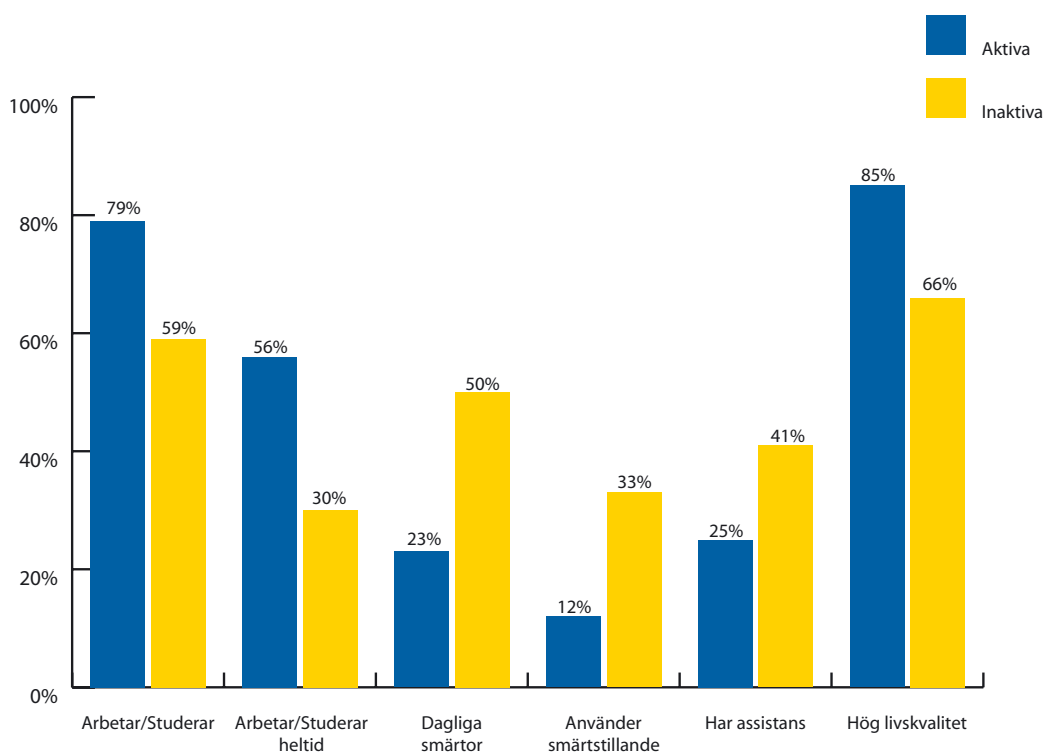
I dagens Sverige får ett funktionshinder inte innebära något "fult" eller "skamligt". Svenska Handikappidrottsförbundet menar att det är både kränkande och fördomsfullt att det måste hållas hemligt att en person har ett funktionshinder. Vi anser att det skadar personen mer om sekretesslagen tillämpas så att den hindrar möjligheten att etablera en kontakt mellan personer med funktionshinder och handikappidrotten.



## ETT AKTIVT LIV LÖNAR SIG

Idrottande ger personer med funktionshinder möjligheter till ett mer självständigt liv och ett större välmående.

Resultat av en undersökning påvisar ett tydligt samband mellan en fysisk aktiv livsstil och upplevt välbefinnande respektive mindre behov av samhällets insatser



*Undersökningen omfattar 250 personer, varav hälften är idrottsaktiva och hälften idrottsligt inaktiva. Studien är utförd av Regionalt UtvecklingsCentrum, handikappidrott, Eskilstuna.*



SVENSKA  
HANDIKAPP  
IDROTTS  
FÖRBUNDET

**SVENSKA HANDIKAPPIDROTTSFÖRBUNDET**

IDROTTENS HUS, 114 73 STOCKHOLM

TELEFON/VÄXEL 08-699 60 00

[WWW.HANDIKAPPIDROTT.SE](http://WWW.HANDIKAPPIDROTT.SE)

**Folksam**<sup>®</sup>  
HUVUDSPONSOR